

Incipit tractatus venerabilis magistri Johannis
Gersonii. Cancellarii parisiensis de cognitione
castitatis et pollucionibus diurnis.

Cripsi pridem aliqua super preparati-
one ad missam sub decem consideratio-
bus occasione supra principaliter ex
materia pollucionis nocturne. Nunc
autem de pollucioibus que videntur accidere vigilando
quesita sunt a me aliqua que solent timoratas
conscientias plurimum turbare sic frequenter ex diuer-
sis personis utriusque sexus tam in confessione quam ex-
tra potui proferre. propterea consului nedum do-
ctores in scriptis eorum super hac re sed etiam collo-
quium habui cum exercitatis et discretis in con-
fessionis materia primo et a medicis huiusmodi
multiplicis et varie pollucionis causam inquisi-
ui. Denique prepararet se lector audire caste id
quod pro castitatis cognitione necessitas cogit
aperire.

Consideratio prima

Resupponendum est igitur in primis quod
a corpore humano defluit multiplex hu-
mor per meatus membrorum pudendorum que ge-
nerationi deputata sunt. Unus est vero semia-
lis. alius vero vernalis. alius quodammodo
medius qui potest appellari salmialis vel spu-
talis. alius additur humor perfectus in mulieribus

quā nominatur mēstrual a huic simil quā
doq; masculino accidit ex infirmitate. Porro
facile ē satis cognoscere patiētib⁹ secūdu et
ultimū fluxum. quādo scz ille est vere vtrina
lis vel vere menstrualis habet ei suā distinc
tionem i coloē a liquiditate. a tales exeūt p
terea ut cōmuniter sine multa delectatiōe in
mēbris genitalib⁹ presertim nisi cōiungant
alie cause delectatiōis sicut infra docebit. Ce
terū humor pprie semialis a hūor ille medi⁹
nō ita facilliter ab invicē secernūt ppter simili
tudine in albedie a viscositate seu tenacitate
a q̄dam spissitudine habēt n̄lom⁹ distinctas
pprietates a dīversos ortus a meatus vnde
defluūt. qđ de articulati⁹ cognoscere spectat
ad medicos. Est itaq; h̄mōi semial supfluū
ultime digestiōis supfluū nō in q̄litate s̄ in
quātitate habēs enī natuā sufficiētē cibū p
alimento corporis mittit ex omnib⁹ mēbris
quod superest ad vasa genitalia nūc pl⁹ nūc
minus. Et quando supabundat ipsi nature
conatur expellere tādē illud supfluū qđ
fit vel in actu generatiōis seu cōcubitus l̄ p
evaporatiōēs similes sudoribus vel per aliq̄s
sedas distillaciones quandoq; sine somnis
Aliquando cum delectatiōe. ¶ Aliquan
do imperceptibiliter. nonnunq̄ in vigilia

quibusdā venit tā volūtariē q̄ inuolūtariē
modis valde multis nē ex vicio nature nē ex
vicio culpe. **R**urſus huōr ille medius fit ex q̄
dā ſupfluitate alimētū. nedū in quantitate.
ſ; a in qualitate. q̄ ſc; ineptus ē nūc̄ioi ine
ptus ſimiliē gñacōni velut in ſalua vidē? et
alijs ſupfluitatib; deſluentib; a cerebro tā p
os q̄ nares iſtis parū a rari; et alijs habū
dancius a cerebro. **I**mmiſcet autē ſe talis hu
mōr medius cū vrimacōne. aliquñ p ſe deſluit
ſine cogitacōne a ſēſu. **R**ñ; vero fit cū delcāci
one a pruritu quodam pluſq̄ in vrima. que
tñ vrima qñq; cū inordiacōe quad exit. **D**u
to etiā n̄lomi; q̄ vix aut nunq̄ cāt iſte flux
us būōis medij. talem modū delcātiois et
p̄cuſſionis. quaſi totius corpis et ſpecialiter
in pudendis. nec ita perſtringit aut obnubi
lat in ſuo exitu iudiciū rōnis ſicut venit vere
in huōre ſeminali. qm̄ a ille humor ſemial
magis digeſtus. a ad cauſacōem libidinoſe
delcātionis niſi p inſrigidacōne; a aliunde
corruptus ſic p̄porcionabiliōr inuenitur. **D**;
inſup humor iſte medius q̄ ex leuiozib; cau
ſis ac maiori facilitate mouetur ad exitū q̄
ſemialis p̄ſertim in mulieribus a deo q̄ ex le
uiſſimo motu corpis de loco ad locum vel in
climacōe abſq; aliqua cogitacōne et abſq;

sensu proueniat. Ex effectu vero precipitur p
sordidationem quãdã fiscofam i carne sua
vel in pãnis. Euenit autem facili⁹ a nõ sine
aliquo sēsu concomitante vel preuio dum p
sonã pulchram siue dilectam siue turpem
siue iuuenem siue senē siue secularem siue
religiosam. et quãq; deuorã aspiciunt aut tan
gunt aut ei arident aut confabulãtur aut
Iocantur etiã ubi nihil de ope carnali vo
lunt aut putant nec dicatur pagere sed nec
cogitare

7 Consideratio Secũda

At tendendũ est secũdo pñcipaliter cir
ca hanc materiã. q̄ delectatio seu omo
tio libidinosa pruritus seu titilatio proueit
in mēbris q̄ loq̄mur frequēter absq; fluxu
quo cũq;. Sũt enĩ suõitates aliq̄ q̄s medici
uocãt spiritus et hee supcalefatiũr et inflãt
a distendunt uenas a neruos in membris
illis. Fitq; stimulaçõ quedam ut pruritus
vel titilacõ que dũ uelitur extigui uel seda
ri per attractionem sentiunt a quãq; cõple
tur delectacõ libidinosa sine quouis fluxu.
Patet hoc in pua adhuc etate que nondũ
apta est seminaçõi ppter defectũ seminis uel
artacõem uenarũ. Suscitatur aut̄ hmõi pru
ritus ex tlib; fumis seu spiritib; tã ab int̄n
secis p ymaginacões fortes l sordidas sp̄s

maxime aut per ymaginaciones libidinosas
et turpes quas ab extrinseco p allocuciones pra
uas et p aspectu lubricos aut tactu impudi
cos per se vel aliunde prouocatos. **R**d si p co
plementu delectacionis ex talibus absq; omi
semine corrumpat vere ipa yginitas iux snā
quorundā magnoz. **N**eu proch dolor q̄ in
paucis maneret yginitas cogitacōe stupor
est nisi forsan pueris et puellis hāc excuset
defectus sufficiens iudicij racōis. **D**icendum
est p̄terea q̄ nō ois prurit⁹ circa mēbra pu
dēda debet iudicari p̄prie libidinosus nec etiā
cessio eius vel extictio per vacacionem ut aliē
debet appellari luxuriosa delectatio. **V**idem⁹
itaq; quō a in alijs mēbris crebro pruritū se
simus quē vnguibus scalpendo vel ut iuxta
vulgare loquat sepimus & extinguimus. **E**st
aut hec passio nōnūq̄ ita vehemens ut etiā
cum vulneracōe carnis per vngues et effusi
ones sanguinis vix recedat q̄ passio si mem
bra illa genitalia iu aserit cadit prois⁹ i mag
nā angustiam quā hoc pati cogitur dum cō
tra huiusmodi pruricum remedium q̄rit qua
le fieri i alijs mēbris ipē in pollucōes fedas
quē passio cōfurgens ex quibusdā fumis
Tradunt insup medici q̄ i membris euem
et vere libidinosas atq; culpabiles plabiē

descendentibus venas membrorum istorum
et nervos adeo q̄ sedari non potest etiam
per vsum carnalem vel aliam attrectationē
quemadmodum narrat. **Juuenalis.** In qua
dam matrona nobili. **Romana.** Est igitur in
hoc casu vel in similibus tanq̄ de vera egrit
tudine ad medicos recurrendum. Demq̄
patet ex istis. q̄ pueri et puellae cum sobrie
tate. atq̄ disciplina in cibis et potibus atq̄
societatib; ne ab intrinseca causa vel extrin
seca cōfuescant habere libidinosas huiusmōi
commotiones peccati in sua carne. **Alioquin**
provenit ex consuetudine velut in quādam
necessitatem hec agendi precipue dum etas
grādiōe aduenerit. Delectatio insup impro
bia et vehementior sentietur. **Rua** in re con
fessores vel parentes cōmoitionem aliquam
facere debent pueris et puellis ut a talibus
abstineant nec a se nec ab alijs turpiter se
tractari permittant. **Attendat** quilibet dis
cretus ex premissis quid agēdum et videat
ne dum nimium seuaē loquendi pudicitia
sequatur operum maior inordinatio et cōfes
sio de talibus nulla fiat. **Attendat** ex aduec
so nedum prohibitio sit expressa ipsa cona
tum adaugeat verum namq̄ est illud poete
Quitimus inuenitum. **Porro** si pntes prohibeāt

filias suas ab osculis viroz & adoleſcētuloz
similit̄ et filios a puellaz & rectacōibz cur n̄
poterūt filios coarctare verb̄ aut verberibus
ne seipōs aut seipsas iniūc̄ male cōtrectēt cū
sit vtiqz hoc flagitiōsus q̄ alterū et eo plus
habēs piculi quo minor est illie verecūdia &
licentiā maior. Sileo hic de Stultis ymo ne
pharijs pentib⁹ erga suos et suas nimia fa
miliaritate cōueniētib⁹. Sileo te ceteris vel
fuis vel ancillis vel alijs quā pernitiē hanc
contagiosissimā in ducē sub quadā luci spe
cie non verētur. et mundo ab hac corrupti
one viay ois carnis Consideracō. tertia.

Tendamus terciō principaliter q̄
in theologico v̄l morali negotio dum
inq̄ſitio fit de aliquibus effectib⁹ vel
opibz an sint v̄l q̄lia sint peccata. & faciēda ē
resolutio p̄ncipalis & finalis ad libertatē cō
sensus vel dissensus in talibus. & inde p̄c̄m
dicente Augustino adeo est voluntarium
q̄ si nō eēt voluntarium nō esset peccatum
Et iuxta cōem doctrinam. actus exteior super
inteiozem nihil addit malitiē v̄l mōrlis cul
pe ea p̄pter pollucōes v̄l fedas distillacōnes
ex membris genitalibus plus respicere conue
nit ordinē moralē q̄ naturalē licz cōsideracō
naturaliū proficiat ad moraliū cognitiōnez

pleniorē quēadmodū circa **Grā.** Inuidiā
gulam. et circa alia vicia p̄cipue carnalia q̄
materiam vel fomentū trahunt satis patet

Resurponam? **III** Cōsideracō quāta
Pigit̄ quarto p̄ dēcisione materie p̄ntis
ac similiū cōformit̄ ad doctrinam Augusti de
p̄cessu tēptacōis in nobis sicut i **A**dā fuit
se scriptura cōmēorat a dīca? q̄ cōmōcō libi
dinosa cōsurgit p̄ statu nature corrupte nob̄
etiā inuisis a sepissime etiā p̄ueit oē iuditiū
rōis neq; per cōsequens subest arbitrio aut
cōsensui libero **S**ux̄ Augustinū dicētem. Non
est in pt̄ate nr̄a q̄bus visis tangamur s; est
in pt̄ate nr̄a respuere vel acceptare. **I**ntelli
ge similiē de auditu a olfactu de tactu et gu
stu. **P**roueit aut̄ hec inuolūtaria p̄uencō ex
corruptōe nature p̄ p̄c̄m originale p̄ statu
nature lapsē. **P**ro statu vero nature p̄mitis
institute a integre talis p̄uencō vicōsa neq;
q̄ cōsurgisset. **F**uisset ei regimē hōis talis ordi
natū q̄ ratio suū dominiū supra sēfualitatē
absq; vlla p̄uencōe l̄ rebellionē seruasset
p̄pt̄ea reputat̄ oīs cōmōtio talis libidiosa
p̄ueniēs iuditiū rōis esse p̄c̄m saltē v̄iale
qm̄ ip̄a cōsurgit p̄ter vel cōi iuditiū dñe sue
rōis. **V**erificatur p̄inde dictū illd̄ sapientis
Nullus est absq; p̄c̄o etiā infās vnus diei

Proueniēt q̄ppe in quolibet filio ad e nō p̄
uilegiato cōmōēs huiusmōi preter vel cō
tra iudiciū racōis. Et ita sumēdo large p̄c̄m
remale absq; tali diu viuere nō vale? dicit
aūt talis commotio voluntaria magis a pec
catrice volūtate p̄mi hoīs q̄ a p̄pria. p̄pterea
si debet p̄prie appellari peccatū etiā remale opor
tet ut aliquo modo p̄pria volūtas sit i causa.

Consideratio quinta

Nunc quanto accedendo ad inuestigacio
nem p̄cipal̄ dubij. quādo tal̄ cōmotio
libidinosa est peccatū mortale: et quando nō
qm̄ de remali actūs p̄missis nō ē faciēda p̄
scrutatio scrupulosa v̄l dubia. **C**onfidem?
q̄nter ad illā cōmotionem seu temptacōnem
se habeat libeā volūtas et fieri p̄t mltiplicat̄
voluntas vno modo se habet pure p̄uatiue
tā directe q̄ indirecte. hoc est absq; omni actu
volitiuo p̄ om̄i differentia temporis q̄ nec aū
voluit q̄ illa cōmō f̄iet nec aliq; disponēs
per se ad illam voluit et dum fit aut post q̄
facta est non aduertit et ob hoc circa eā nō
cōsentit v̄l dissentit aliūde forsitan occupata
vel in somno voluntas. alio modo se habet
pure positue tam directe q̄ indirecte hoc ē
cum actu volitiuo. vel nolitiuo sic q̄ antea
voluit deliberate vel voluit q̄ illa commotio

fieret aut dū fit vel facta ē placet sibi vlt̄ dis-
plicet deliberate sic q̄ habet consensū vel dis-
sensū liberū in tali cōmōtōe acceptādo illā
vel deacceptando cū aduertētia q̄ ita vult
vel ita nō vult. voluntas aliē se habet circa
cōmōtōez illā libidinosam q̄i medio mō sic
q̄ neq; se habet pure p̄uasiue nec volendo
scilic; illam nec nolendo. Et similiter se non
habet pure positīe volendo deliberatiē illam
vel nolendo et ad eam actualiter se conuer-
tendo sed se habet quasi dissimulando vel
dormiendo vel non curando. Ita q̄ nec ex-
presse vel actualiter consentit i illam cōmo-
tionem libidinosam nec dissentit expresse
sed dissimulat a dormitat dum attendere a
vigil esse tenetur. aut dum aduertit pericu-
lum nec tamen obuiare vel resistere conatur.

7 Consideratio Sexta

Vo circa dicamus Sexto consequenter
q̄ distinguī solet in voluntate duplex
consensus vnus completus deliberatiuus a
directus. Alter incompletus vel interpreta-
tiuus et indirectus. Primus fit dum volun-
tas sufficiēter et actualiter aduertit per iu-
diciū rōnis reflectētis se super se. q̄ sic vel sic
agit vult n̄lominus sic agere a hic consensus
est cōmūter satis notus etiā apud parum

eruditos vel in moralibus usitatos quia plenus est et directus. **A**lfu vero consensum quem dicimus implicitum difficilius est aduertere. nam fit multis modis. **U**nus est quando ratio debet esse prouigil circa aliquod reprimendum vel repellendum dum iam insurgit actualiter sed omittit et negligit repellere quasi tacens. **J**uxta illud vulgatum. **Q**ui tacet consentit videtur. sic nauta negligens dicitur causa submerisionis nauis. **N**otant vero dicitur quoniam ratio debet esse prouigil circa aliquod reprimendum quod si actus esset indifferens vel talis circa quem ratio non deberet laborare ad repellendum seu reprimendum quod scilicet non imminet periculum peccati per silentium suum. tunc non dicitur voluntas in tali silentio consentire. unde potius aliquando deberet dici dissentiens sicut fit in temptationibus blasphemie et multis alijs que melius videntur silendo siue non aduertendo quam pugnando et directe conando. sic in civilibus quoniam quid verum est. aut quod tacet non statim videtur consentire immo verius dissentire iudicatur. **A**lia regula dicit. **Q**ui tacet non concedit et negat. **A**mplius vero fit consensus iste secundum nonnumquam indirectus quando scilicet voluntas aliquod vult vel agit ad quod solet sequi aliud quod est peccatum ut cum aliquis inebriat se voluntarie ad quod sequitur dormitio et ex dormitione ommissio

furgendi ad officiū dīmū ad quod obligat
dicit ad hęc omiffio furgēdi voluntaria indi
recte scilic; ex primario cōsensu modo dicto
Actus vero cōsequentes inde tm̄ habent de
vicio; quātū de cōsensu ī principali actu p̄mo
nec ampli⁹ si inde adderet alius consensus
Possumus alijs verbis distinguere de cōsensu
volūtatis ⁊ similiter de dissensu. Vñ p̄posito
aliquo obiecto culpabili volūtas p̄ se circa
illud habere septuplicat. Vno mō q̄ vult ob
iectū illud esse. Alio mō q̄ vult interpretatiue
seu imputatiue. Item vult illud directē vel in
directe. Item vult illud plene et p̄fecte. aut
vult illud semiplene ⁊ imp̄fecte. Item postre
mo hab; se suspēsiue ⁊ quodāmō neutraliter
q̄ si se; nullū hab; actū nolendi ⁊ volēdi cū
illd si tenz iudiciū rōis in suspēso ⁊ ad aliud
se diūnt. Et hęc distinctō si bñ cōcipiat dāuis
ē in oī negotio moāli ad ap̄iēdū exitum dif
ficultatibus inuēris. **7** Cōsideratio septia
Organ⁹ vltra septio q̄ circa actū carū ē
aut aliquē b̄mōi actū p̄positū volūtati
īpa se p̄t h̄re multiplicat. Vno mō q̄ cōsent
i op⁹ si facultas adess; aut nisi pudor ⁊ timor
hūa⁹ impediret. Alio mō q̄ licet refugiat ⁊
horreat cōsentire i op⁹ tale nephariū. Ip̄a n̄lo
m̄i⁹ t̄sat ⁊ t̄u c̄sat i aīo suo cogitacō; de illo

Et iterū potest fieri multipliciter. vno mō ut
deliberate plene et directe. **I**n hac cogitacō
ne delcētur a hoc peccatū est in illo cui prohi
bit⁹ ē carnal concubit⁹ secus i vxoratis. Si
enim aliq̄s act⁹ phibitus ē consequēter delcā
tio. **S**imiliter si act⁹ permittitur. pmittit⁹ sū
delcācio consequēs directe a de per se ad illum
actū. **N**otandū addit⁹ a de p se quomā inspiciē
mulierē non est de p se pccm sic nec delcācio
de per se consequēs s̄ de p accidēs surgit cre
bro delcācio illa libidmosa incontinenti quā
contīnēs nō habēt. **N**ec autē regula mltū no
tanda est contra scrupulos ex vna pte a ex
alterā pte extra piculū a pro licētis etiā caute
dimitteḍū. **C**ogitat alio mō talis circa car
nalem delcātionē; ut eam possit satagendo
et conādo quasi p vim v̄l industriā repellere
et nō semp expedit sicut nec pugnaē cum ve
noso serpēte dum aliter pōt dedari. **C**ogi
tat alio mō ex quadā sola curiositate q̄ sepe
noxia est a criminalis. **C**ogitat alio modo q̄
nō aduertit piculū iminē sibi p tali cogita
tione sed in ex̄citiū virtutis sibi conuertit⁹ et
hec potest eē virtuosa a caueatur sufficiēter
piculū. **C**ogitat alio modo q̄ vult a cogitur
de hac materia docē alios vel de ipsius con
ditione plenius edoceri. **E**t si hec agit cum

apposicione inculpate tutele nō peccat mōli-
ter etiam vbi pollucō sequeretur. Sic dicere-
tur cum homo cogitur audire confessiones
aut equitare et si qua fuut similia. Deniq;
volūtas quandoq; se habet ad actū talem
propositū quodāmodo neutraliter vel suspē-
siue quia nec expedit circa hec deliberare ut
si sit loci et temporis oportunitas aut si pro-
ponat sibi quid mallet vel in actum illum
consentire vel perpetue ardere tute facit si
non deliberet de vtraq; parte propter peri-
culum incēdendi vel in presūptionē falsam si
eligeret ppetuo ardē vel in pccm mortale
si eligeret in actum illum consētere. Nec est
cautela cōueniens multum q̄ expediens ad
uerfus interrogacōes q̄ vel intus vel exterius
curiose fieri solent vel proponi vbi periculū
imminet quicquid eligatur. Et ita cōsequitur
verificatio illius prouerbij vulgaris. Silere
melius est q̄ stulticiā dicere. Sic agebat qui
dixit. Et factus sum sicut homo nō audiens
et non habens in ore suo redargutiones

¶ Consideracō Octaua

¶ Enīamus nūc octauo ad respondēdū
quibusd' interrogacōib; i hac mate-
ria de pollucōe que fieret vigilādo et propo-
sicioes aliq̄s anotem? q̄ ad materias alias

de ducte p̄bere potuerūt occasionē cognoscē
di veritatem de peccatis. **P**rima p̄positio

Nulla pollucio diurna vel nocturna pl̄
habet de peccato q̄ fuerit de consēsu cie
ca illam i libero arbitrio. Sic de **I**ra inuidia
gula et similibus dicitur. **P**atet p̄positio ex
tertio notabili. **V**nde si null⁹ fuit cōsēsus ve
r⁹ vel interpretatiuus direct⁹ vel indirect⁹ pec
fectus vel imperfct⁹ nullū prozsus erit pollu
tio illa peccatū. **I**sta ē expressa. **A**ug⁹ sctētia
de ci. dei loquētis de corrupta p̄ violēciā. **D**i
cit enī q̄ illa delectatio nullū ē peccatū in cor
pore dissentientis sicut nec in corpore dormi
ētis. **E**t bona ven. dicit eū loqui etiā de pecca
to p̄rie veniali. si autē fuerit alter istorū cō
sensuū tūc indicāndus est de qualitate et quā
titate peccati p̄porcionabiliter ad cōsensum
Consensus itaq; verus plus habet culpe q̄
interpretatiu⁹ ceteris pib⁹ et cōsensus direct⁹
pl̄ q̄ indirect⁹ et cōsensus plen⁹ pl̄ q̄ imper
fectus ymo cōsensus verus dū imperfctus est ex
fragilitate vel ignorantia sepe reputatur so
lū venialis. qui si p̄fectus eēt mortalis dice
retur. **S**imiliter cōsensus indirectus non pl̄
causat in sequētib; actibus de malicia q̄ ip̄e
sit malus. **E**t ita pollucio veniēs ex solo cōsen
su in c̄pulā venialē dicenda est solū venialis

Exemplum de incestu loth s'm doctores. q
hoc valet ad materiam de pollucōe nocturna
cognoscenda p'mo si iam peccatum sit deletū
per penitentiam non oportet sequentes actus
esse novas culpas ex ista ratiōe.

¶ Secunda propositio.

Nulla pollucio diurna debet proprie dici
mollities nisi fuerit per consensum libe-
rum vno mō vel alio prouocata & extorta pa-
tet ex precedenti quoniam sicut non fuit pol-
lucio hec i potestate patiētis. Ita nec peccatū
mollities autem sonat in peccatum quoniā
dicit. Apostol⁹. q neq; molles regnū dei pos-
sident.

¶ Tercia propositio.

Nulla talis pollucō debet reputari casus
reseruatus sub nomine mollitiei p'mo
nec peccatum ut dictum. Patet quia non est
mollities et magis dolēd⁹ est qui huiusmōi
est tale aliquid p'tulisse q̄ egisse & voluisse si-
cut contingit in erectōne pudenci intelligit
cum consensu volūtatis. Additum est sub
nomine mollitiei quia forsan i casu posset su-
perior casum talem sibi ad horam vel quo ad
aliquos reseruare non quia peccatum sit sed
ut magis instruētur et instrueret si sit pecca-
tum vel dissentiens ad peccatum seu ad pec-
cati periculum et si sit pollucō proprie dicta.

hoc tamē generaliter et p̄ sēp fieri diuissimū
est; ymo stultū ¶ Propositiō quarta

Mullus fluxus ex membris generatiōis
deputatus ēputādus ē de se pollucō v̄l
mollities si non fuerit vere seminalis. vnde
fluxus v̄imalis v̄l menstrualis v̄l alteius
humoris mediū nequaquā appellādus ē molli-
ties siue pollucō et ex consequenti patet q̄ nec
isti casus ēseruari deberēt sub noīe pollucōis
sicut p̄positiō p̄cedens exponebat. sed dictū
est i p̄positiōe q̄ isti fluxus nō sūt reputādi
de se mollities quoniā de p̄ accīdēs v̄l prop-
ter adiundū aliqd̄ potest secus euenire sicut
propositio sequēs docet; ¶ Propositiō quinta.

Nulla pollucōe ac fluxu cōtingētib;
stat hominē grauiori et inordinatiōi
feditate animā suam maculaē q̄ facit alius
vere pollucō q̄ p̄ mollitiem ymo p̄ fornicati-
ōnē ymo p̄ adulteriū v̄l sacrilegiū v̄l incestū
supatus. Deducitur hec p̄positiō p̄ illa q̄
de causa delectatiōis et pruritus in secundo
notabili p̄dixim⁹ vnde et propter hoc spado
dicatur deflorāē virginem. dicuntur insup̄ tā
pueri q̄ puellae añ annos nubiles exardescē
in iuicē. Dicuntur etiā frigidī et maleficiatī nō
potentes semiaē nepharijs nequissimis nō
nūquā illecebris semet inq̄naē et eo flagicōsi⁹

funt ista p cōtrectationem illicitā aut aliter
quo diutius durat viget & ardescit absq; se-
datione per efluxum seminis hec ignomini-
osa lates passionis. ¶ Propositio sexta.

Ollutio vel fluxus qui vlt̄ nihil habue-
runt de consensu nec per cōsequens de
peccato non impediunt hominem de per se a ce-
lebraōe. Dicimus de per se. quia de p accens
aliter est. utpote qz patiens scrupulosus et
timidus est in hac pte et faciens sibi conscia
inquietam & dubiam aut quia patiens sen-
tit se ex hac feditate diserahatum in animo
ac deiectum. Aut quia nequit sufficienter co-
gitationes lubricas aut turpes inde confue-
gētes depellere. Vnde notand qz sicut yma-
ginationes voluntarie et lubricę disponūt
maxime ad hmōifedas cōmocōnes. Ita vi-
ceuerſa somnia nōnunq̄ de nocte. vlt̄ cogi-
tationes in vigilia proueniūt ex huiusmodi
omotione & carnali stimulaōne quēadmo-
dū iratus aliter & alia cogitat q̄ mitigatus
& timens q̄ securus. Dicamus p̄terea circa
pr̄ncipale qz de illo de quo loquimur. Licet
involuntarius fuerit in paciēdo remanet
tamen in anima quedā carnalis degustatio
qm̄ sicut gustato spiritu desipit caro. Ita gu-
stata carni voluptate et inuitis desipit spūs

Addunt alij immittentes dictis **Boñven** a si-
miliū dicētes impedimētum generale eē eo q̄
ēquitur ad celebracōnē mūditiā nedū spi-
tualis a peccato s; corporal' ab huiusmōi se-
do humore hoc qualif habeat veritatem pu-
tam⁹ apparuisse dū i tracta. de pol. nocturna
loquēmur. **V**nde dñs de palude eruditus in
legib⁹ tam canonicis q̄ civilib⁹ q̄ diuinis
dicit de pollutiōe nocturna si causam nō ha-
buerit culpabilē q̄ debet hō cessare a celebra-
cōe. deb; i q̄ de agruo nō de p̄cepto sic q̄ peccet
mortaliter si celebret. **S**ic videtur **Aug⁹** de
quotidie cōmunicantib⁹. qd nec laudat nec
vitupat. sed eos suo sēfui a deuotioni derelin-
quit. **V**nde si alter coniugū reddens debitū nō
arceatur a cōmumone scdm **Boñven** videtur
q̄ illa macula corporalis non impedit cōmuni-
cōne ymo nec impediret celebracōnē i sacerdo-
te greco qui similiter vxori reddere debitum
teneatur postulanti. **P**ropositio septima.
Sicut nō omis illecebrosa cogitacio con-
furgens i anima etiā cū aliquo consēfu
dubio vel interpretatio e impedito. Similiter
nec omis pruritus vel titillacō vel stimula-
cō confurgēs in mēbris genitalib⁹ ex hac ille-
cebra impediūt a celebracōne. **S**ic nec cōflue-
us inde cōsequens de p se impedit dū racō nō

consentit vlt̄ dum remittitur nec plene cōsen-
sit in illum. **P**rimā partem ut arbitror cō-
cedunt omēs. **D**e scda vero parte simil̄ est
ratio si propositio precedēs attendatur. **C**ō-
filiū tamen est in hac parte ut vitentur di-
ligenter occasiones a satagat homo ne mo-
rosam et sensualem cogitacōnem in se qua-
lemūq; sic figat de aliquo a circa aliquod
quin eam dū vult possit euellere. **I**ta accō-
moda te rebus dicit **S**eneca a non da cogi-
tationes carnales et fluxus inde sequentes
absq; consensu voluntario vīnuntur plezq;
salubrius tutius et efficacius si ratio se ha-
bet circa illas per modum non curantis vlt̄
diuertentis voluntatem ad alia q̄ si sollici-
tetur tristē turbetur a tenētur tales expel-
lere. **N**otetur in hoc loco tractaculus in gal-
lico de remedio contra temptacōes blasphemie
compositus. **A**uget itaq; cogitatio ve-
hemens vel ymaginatio conatū ac proinde
nutrit cogitacōnes huiusmodi ymo multi-
plicat a efficaciores reddit ad fluxum cōse-
quendū q̄ si dissimulauerit neq; curauerit
plus q̄ de alterius huōis natural̄ fluxu ac-
q̄sset. **P**ossit aptal̄ circa rē hāc exēplū de
Iuueibus q̄ tratē in alto positā nūq̄ absq;
casu trāfirent quā audaces per consuetudinē

aut aliunde tota securitate transibunt. **F**it
autem diuersio talis multipliciter omnis p
impressionem sigilli crucis i pectore vl i fro
te quod aliqui eputat efficacissimum sicut
illud signu est triumphale atq; salutiferu su
me preterea humilitatis vincit autē humi
litas laqueos dyaboli dicente **A**nthonio fit
hec diuersio aliquādo p lesionem aliquā cor
palē i lingua l alibi. **Q**uādoq; p ex pbracio
nē a allocucionē seueram suarū cogitationū
tanquam esset aliquis apparēs temptator
exterius **ph**·**ph** vobis cogitationes vi
lissime pcul hinc abite i malā horā venētis
sum alijs occupatus. **N**on de vob auditū nō
visum discedite ab hinc. **S**yrenes vsq; i eri
tū dulces. **F**it a h diuersio nōnūq; p irrisio
nē quandā talis illuiois surgētis tā multi
pliciter i animo et turpiter fit demiq; p vita
tionē p confessione; puram a nudam a sup
modum p spem a implorationem diuini au
xilij sine quo cōtinens nemo plene esse pōt

Propositio octaua

Difficile est vel impossibile absq; diuina
illuinatione cognoscere certitudinaliter
radicem a causā pollutionis diuine si videlicet
veniat ex cōsensu vero l interpretatio aut cō
sensu directo l indirecto aut a cōsensu superioris

racōnis vel inferioris puenit. Puto ppositō
nē hāc cōsiderātibz eē notā. Ex quo cōsequēē
inferē. qd qd btūs est vir qd semp est puid⁹
a qd bonaz mētū ē facē cōsciam vbi d nccita
te nō ess; aliqn faciēda. expedit de talibz cōfi
teri a non sine cōsilio prudētum a expertoz
propter talia nihilipendere vel contemnē
In seipf aut expedit qd post cōsiliū acceptū
a prudētibus expertis a deuotis dimittat hā
scrupulos a timoēs nimios. alioquin mibi
lomin⁹ cadēt in pusillimitatē quādā a in
quietacōem spūs que non posset sufficientē
recipe illum cuius in pace factus est locus.
nec ascēdit vnq̄ tal aia in pfectōis sblimi
tatē. **D**z vero superior et expertus cui⁹ in hac
re q̄ritur cōsiliū a sbditis. postq̄ exploraue
rit oia dicē diffinitie. et solida rñsioē. tu fac
ita. qm si medicus in medendo vacillaueit
q̄lis i egroto spanda erit secura stabilitas
hinc tragicus ait. **Q**ui dubiā salutē dat af
flictis negat.

Propositio nona.

Ad obuiandum piculis a scrupulis qui
cōsurgūt ex fluxu sēdo diurno. cōsiderari
de sunt diligenter cause a radices. ut eis ag
nīs fiat diligens et discreta prouisio. **D**is
cretam vero dicimus prouisione; que nec
velit abscondē causas cū maiori defmento

piculi a scādalo q̄ sit hui⁹ mōi flux⁹ q̄ q̄nq; non est nisi venial' presertim dū humor ille medius quem dixim⁹ nec ex aduerso p̄mit sit ea licētiōse fieri q̄ de se culpāda sūt a ēsc̄a ei faciliē possunt cuiusmōi sūt lubrici aspect⁹ visus inepti societas pl⁹ q̄ decet amicabilis in se gerens delectationem a si nō de p se libi dinosam piculosam tñ a plus equo sēualē que nihilomī⁹ aliquñ sub officijs aliquibus spiritualis edeficij ut est confessio vel lectō & erudicio colorare p̄mo veri⁹ obscurā se conat'. **Sed** et caueat aliorū supior sibi a suspitionib⁹ nimis et a q̄dā ut sic loquar inuili zelotipia circa subditos se cōtineat nō idicēs ieiunia excessiua & separans eos ab inuicem iutiliter a spiritualia colloquia vel officia vtans eis. **Serua** demiq; comitū illud. **Ne** qd nimis. **Et** illud sapientis. **Noli** minimum esse iustus qz qui nimis emungit elicit sāguinē difficile ē fateor i hac re se aurea mediocritate tenere s; spiritualis omnia diiudicat velut in acre splendido mediāte sole. Velut p̄tea i fonte lucido a illū iudicat sup oēs diē. **Carnal** vero iudicat velut i fonte turbido a limoso nō discēnēs de grossis etiā reptilibus venenosis immixtis velut p̄terea i domo caliginosa vit atrectando discēnens hęc ab illis

iudicat postremo vix inter diē et noctē et ita
frequētissimē sese fallit et impigit ī die velut
in tēbris. sed saluare illū dicit spūalis ductrix
manū. q̄ si remittitur seducere spūit si p̄mon-
stratio sibi si prior et abbas mauult esse dū
trāsit p̄ tenebras et p̄ obrupta portabit q̄dē
ille damnationem suā et dux liber euadet.

Pollucōnē corpālē **Propositiō. r.**
q̄n̄z precedet cōsēsus q̄n̄z comitatur q̄n̄z
sensus ē circa eā non cōsēsus. q̄n̄z vero sēsus
eā opatur. et ita fit non solum cū cōsensu vel
sensu. s̄ ex consensu vltimū horū grauius ē
et reddit p̄prie pollucōnem culpabilem. De
nīq̄z tria p̄ma licet non reddant proprie
et de per se pollucōnē culpabilem sunt ipsa
culpe et peccata. Alterū vero quādo scilicet pol-
lucō fit cum sensu non est de per se peccatū
p̄mo frequēter auget meritum tanquam
materia virtutis dū resistitur violentie pas-
sionis que dū sentitur ipsa magis et magis
allicit et impellit. Ruare similiter resisten-
tia habet plus virtutis. Addamus. q̄ et si
pollucō corporalis et vere seminalis diur-
na vel nocturna. nullo modo debet scienter
extorqueri etiam pro sanitate vel alleuacō-
ne corporis vel iudicij rationis cōsequendi
Si tamē dū sine tali cōsensu procurate eam

vel extorquente puenit ipsa placeat non quod delectatio est sed quod alleviatione corporis operatur. **H**ec non iudicatur esse peccatum. videat tamen homo presertim novitius ne huiusmodi voluptate se seducat pretendens unum et agens alterum. **S**alubrius est itaque cogitationes et iudicia circa rem hanc divertere quam habere.

Propositio undecima

Pollutio diurna vel nocturna dum sentitur effluere non debet violenti prohibere si probabiliter estimetur quod huiusmodi violentia frustra esset. **N**ihilominus pro exercitatione virtutis et pro evasione periculi videtur expediens ut homo conetur prohibere quantum sentit vel expiatur commode fieri posse quam et si hec retertio nocere debeat corpori proderit anime. **N**atura denique postmodum uno modo vel alio talem humorem a se eicit patet in mulieribus puerperis quibus siccatui mamme dum non elicitur lac. **A**lio quum semper fluere patum est. **S**ic pollutiones istepmo et pruritus tutius non utendo vel excrendo sed abstinendo vincuntur. **S**imiliter autem expiatio etiam in pruritu sensualis. **H**ec autem pollutio etiam in vigilia si in principio usque ad finem habeat iugiter rationem et voluntatem remittentem quantum potest in casum negotii voluntas reputabitur nedum non peccasse mortaliter sed

multipliciter meruisse iuxta illud beati Iuliani. **S**i
me invitam corrueris mihi castitas dupli-
cabitur ad coronam. **P**ot autem casus diu-
ne pollucōis euenire circa eos qui hñt de ne-
cessitate audire cōfessioēs vel aliqua talia co-
gitare vel agere ad quod sequitur aliqui venite-
tibz eis toto posse. et sibi precauētibz ab initio
vsq; ad finem talis passio feditatis quod si quis
dicit omittat talis qui tam fragilis est et lu-
bricus audire cōfessioēs. predicare et similia
Rñdetur quod in multis casibus non oportet hoc
fieri propter necessitatem cōsiliij et euitacōez scā-
dali et obligacōnem officij. sed quales sunt
isti casus non potest generaliter arte determinā-
ri. **R**eferamus hoc ad illud quod sapiēs indi-
cabit circūstanciarū condicōe pensata. **C**on-
sulo tamē ut auditurus cōfessioēs in hñmōi
piculo accedat pparatus cū timore et tremo-
re. **A**uertat insuper quantum potest faciem seu oculū
carnis et non minus oculū mentis ab aspectu se-
suali illius qui cōfiteatur sed accēdat in arcē rōis
Illicq; recogitet animam illius velut egrotā et
sauciā quod caro non potest quiescere. deim celebra-
tur si potest officij hoc differre post missam fu-
am tunc agit quantum recēs hñmōi fluxus plus impe-
dit celebracōez quam vetus. **C**ōstituat ptea cōfes-
sor et in illo statu corporis in quo minus scandalizabit

ut stet vel flectet genua. vel alicubi pro se p-
sternet. Sic insup sermo suus dum ad talia
uentū fuerit breuis a rigidus presertim vbi
confitens paratus ē non remittente verecun-
dia sponte totum vitus euenire. s; per affabi-
litate quādā o; a confitente nimis verecū-
de nuditatem sue feditatis extorquere. profe-
cto vbi manus inest piculū. sed si caritas ad
hec feda scrutanda descendat non curiositas.
aut lubricitas inuabit. caritas auctor de; fa-
tiens cū temptacōe prouētum. **Notent** ad
Intellectū pleniorē pmissoz prima summa
cōfessoz. ti. iij. li. iij. de bigamis vbi queritur
quō perditur virginitas. **Item** tractatulus
quem ascribūt aliqui sancto **Thome**. s; ma-
gis apparet ex stilo a materia q; sit **lviij** ven.
qui incipit. **Quomā** fūdamentū a ianua a est
vtilis mulam

Explicit tractatulus venerabilis magistri
Johis. Gerlon de pollutionibus diurnis.